

Міністерство освіти і науки України
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Бурштинський енергетичний коледж

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор коледжу

_____ О.Д. Джура

„_____” _____ 2017р.

**ОСНОВИ ПРАВОЗНАВСТВА
(ПРАВОЗНАВСТВО)
Інтегрована навчальна програма
для в.н.з. I-II рівнів акредитації**

Програма розглянута і схвалена предметною комісією „соціально-гуманітарних дисциплін”
Протокол № _____ від „_____” _____ 2017 р.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма з „Основ правознавства” (Правознавства) призначена для в.н.з. I-II рівнів акредитації.

Демократизація суспільних відносин сприяє підвищенню активності особи суб'єкта цих відносин, а тому і вимагає глибокого розуміння нею процесів, що відбуваються у суспільстві, їх сутності, особливостей організації, функціонування та керування ними.

Усе це зумовлює особливу актуальність вивчення державно-правових явищ, які є одним із провідних засобів впорядкування відносин у суспільстві, і саме цим зумовлене введення у систему загальноосвітньої підготовки курсу „Основи правознавства” (Правознавство).

Метою вивчення навчальної дисципліни „Основи правознавства” є розуміння студентами Конституції та чинного законодавства України, закономірностей побудови правової держави, формування в них високого рівня правової освіти та правової культури, вміння тлумачити і вірно застосовувати нормативно-правові акти в практичній діяльності, грамотно оцінювати юридичні факти.

Завданнями, реалізація яких забезпечить досягнення означеної мети, є:

1) ознайомити студентів з основами теорії держави та права і на цій основі сформулювати їхнє уявлення про державно-правові реалії України;

2) поглибити знання студентів про виникнення, типи та форми держави, історію розвитку української державності, сучасну українську державу та її органи;

3) поглибити знання студентів про соціальні норми, сформулювати системне уявлення про правові норми, галузі права, правовідносини, правопорядок, правопорушення та юридичну відповідальність;

4) сформулювати системне уявлення про способи підтримання правопорядку, механізми захисту прав і свобод;

5) виховувати переконаність у необхідності дотримання правових норм, непримиренність до протиправної поведінки;

6) виробити в студентів вміння аналізувати суспільно-політичні події, користуватися правовими актами, юридичною літературою;

7) формувати в студентів навички діяти згідно з нормами права у конкретних життєвих ситуаціях;

8) сформулювати в студентів вміння використовувати набуті знання у практичному житті тощо.

Навчальна програма з „Основ правознавства”(Правознавства) розрахована на вивчення дисципліни протягом одного кредиту - 54 години. Завдяки розширеному вивченню окремих тем, Програма може бути застосована при вивченні дисципліни 1,5 кредиту (81 година).

Метод вивчення - лекційно-семінарський. В ході вивчення дисципліни передбачено проведення трьох семінарських занять (6 годин). Примірна тематика семінарських занять додається. На семінарах передбачається виконання практичних завдань.

З урахуванням змісту сучасної системи знань про державно-правові явища та особливостей організації навчального процесу у в.н.з. I-II р.а. курс „Основи правознавства” (Правознавство) складається з трьох розділів: р.1. Основи теорії держави і права; р.2. Основи конституційного права України; р.3. Основні галузі права України.

В першому розділі вивчаються виникнення та історичний розвиток держави і права, головні поняття загальної теорії суспільства, держави і права, сутність держави та права, їх форма, основи правосвідомості та правової культури, правової поведінки та юридичної відповідальності.

Другий розділ присвячений основам конституційного права України. В ньому вивчаються основні засади конституційного ладу в Україні, питання громадянства, основні права і свободи а також конституційні обов'язки громадян України, порядок формування та компетенція органів державної влади і місцевого самоврядування в Україні, організація та здійснення правосуддя в Україні, конституційні засади діяльності правоохоронних та правозахисних органів України.

Третій розділ передбачає вивчення базових понять головних галузей законодавства України: цивільного, житлового, сімейного, фінансового, земельного, екологічного, адміністративного, трудового, кримінального.

Викладачам рекомендується до кожного розділу програми розробити методичні рекомендації щодо організації самостійної роботи студентів відповідно до орієнтовного тематичного плану з дисципліни „Основи правознавства”(Правознавство).

За структурою та змістом Програма відповідає освітньо – професійній програмі підготовки молодшого спеціаліста з урахуванням навчально-виховного процесу у технікумах та коледжах, вікової категорії студентів. При її укладенні були враховані зміни до чинного законодавства України, доцільність вивчення відповідних розділів та тем в логічній послідовності, враховуючи їх взаємозв'язок та важливість застосування відповідних правових норм на практиці.

Програма розрахована на застосування інтерактивних методів навчання та новітніх навчальних технологій, зокрема модульно-рейтингової системи оцінювання знань студентів.

Вимоги до дисципліни

Студенти повинні знати:

- правові поняття та терміни;
- структуру права і законодавства;

- підстави виникнення, зміни та припинення правових відносин;
- поняття і ознаки правосвідомості та правової культури, правової поведінки та юридичної відповідальності;
- джерела чинного законодавства України;
- правила підготовки та застосування нормативно-правових актів в Україні;
- основи конституційного права України;
- органи державної влади та місцевого самоврядування в Україні та порядок їх формування;
- судові, правоохоронні та правозахисні органи України;
- загальні положення основних галузей права України.

Студенти повинні вміти:

- здійснювати правовий аналіз конкретних суспільних відносин та самостійно класифікувати їх відповідно до конкретної галузі права;
- володіти правовими поняттями і термінами та використовувати їх;
- орієнтуватися в сучасному правовому полі;
- правильно користуватися спеціальною літературою з різних галузей права України;
- правильно застосовувати у практичній діяльності та повсякденному житті норми чинного українського законодавства;
- використовувати правові процедури захисту прав і свобод людини у судових та інших державних органах України;
- грамотно оцінювати юридичні факти, аналізувати сучасні проблеми розвитку суспільства і виробляти власну життєву позицію;
- складати документи правового характеру.

ОРІЄНТОВНИЙ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва розділів, тем, зміст заняття	Кількість годин				самостійна робота
		Всього годин	Аудиторні заняття			
			всього	лекції	семінари	
1	2	3	4	5	6	7
	Розділ 1. Основи теорії держави і права	6	4	4		2
1.	1. Т. 1. Історичний розвиток держави і права України. Виникнення та історичний розвиток держави і права. Теорії походження держави. Основні етапи розвитку української державності. Найвизначніші пам'ятки правової культури України.	2				2

2.	2.	Т. 2.Основні поняття теорії держави і права. Поняття й ознаки держави. Внутрішні і зовнішні функції держави. Форми держави. Форми політичного (державно-правового режиму). Правова держава. Поняття права. Ознаки права. Функції права. Джерела права та його форми. Система права. Система законодавства. Правові відносини.	2	2	2		
3.	3.	Т. 3.Основи правосвідомості і правової культури, правової поведінки і юридичної відповідальності. Поняття і види правосвідомості і правової культури. Правомірна поведінка: поняття, ознаки та види. Правопорушення: поняття, ознаки, види. Юридична відповідальність: поняття, ознаки, види.	2	2	2		
		Розділ 2. Основи конституційного права України.	12	6	4	2	6
4.	4.	Т. 4.Основні засади конституційного ладу в Україні. Правове регулювання виборів та референдумів. Загальна характеристика засад конституційного ладу України. Конституційна форма правління, державного устрою і політичного режиму. Інститут громадянства в Україні. Державна символіка України. Державна мова в Україні. Поняття і форми здійснення народом суверенітету. .Виборче право та виборчі системи. Порядок проведення виборів. Порядок проведення референдумів. Види референдумів.	2	2	2		
5	5.	Т. 5.Органи державної влади і місцевого самоврядування в Україні. 5.1. Конституційний статус Президента і парламенту. Конституційний статус Президента України, його соціально-політичне значення. Порядок обрання на посаду. Повноваження Президента України. Дострокове припинення повноважень Президента. Верховна Рада України – єдиний орган законодавчої влади. Функції Верховної Ради України. Повноваження Верховної Ради України. Законодавчий процес.	4				4
	6.	5.2. Кабінет Міністрів та інші органи виконавчої влади. Місцеве самоврядування в Україні. Система органів виконавчої влади в Україні. Кабінет Міністрів України. Центральні органи виконавчої влади. Місцеві державні адміністрації. Місцеве самоврядування в Україні. Поняття та принципи місцевого самоврядування. Система органів місцевого самоврядування, порядок їх формування.					
6.	7.	Т. 6.Конституційні засади організації і здійснення правосуддя в Україні. Поняття, основні ознаки та принципи правосуддя в Україні. Судова система України. Суди загальної юрисдикції. Конституційний Суд України. Правовий статус суддів.	2	2	2		

7.	8.	Т. 7.Конституційні засади діяльності правоохоронних та правозахисних органів України. Конституційні засади діяльності правоохоронних органів. Поняття і система правоохоронних органів України. Поняття, система і завдання органів Прокуратури України. Поняття та система органів внутрішніх справ України. Основні завдання і функції міліції. Правозахисні органи України. Уповноважений Верховної Ради з прав людини. Органи юстиції України. Нотаріат в Україні. Адвокатура в Україні.	2				2
	9.	Семінар №1. Права, свободи та обов'язки людини та громадянина. Проблема захисту прав людини в Україні.	2	2		2	
		Розділ 3. Основні галузі права України.	36	24	20	4	12
8.	10.	Т. 8. Основи цивільного права України 8.1. Загальні засади цивільного права. Цивільна правоздатність та цивільна дієздатність. Поняття, принципи цивільного права, підстави виникнення цивільних прав та обов'язків. Учасники цивільних правовідносин. Цивільна правоздатність та цивільна дієздатність. Правочини. Представництво. Право власності. Право на захист цивільних прав та інтересів. Позовна давність.	8	6	4	2	2
	11.	8.2. Зобов'язання. Забезпечення виконання зобов'язань. Поняття, види зобов'язань. Підстави виникнення і припинення зобов'язань. Договір, як основна підстава виникнення зобов'язань. Способи забезпечення виконання зобов'язань.					
	12.	8.3.Спадкове право. Порядок прийняття спадку. Поняття спадкування. Спадкування за законом. Спадкування за заповітом. Порядок прийняття спадку.					
	13.	Семінар №2. Реалізація та захист цивільних прав відповідно до законодавства України.	2	2		2	
9.	14.	Т. 9. Основи сімейного права України. Поняття та принципи сімейного права України. Порядок укладення та припинення шлюбу. Особисті права та обов'язки подружжя. Майнові права та обов'язки подружжя. Особисті немайнові права та обов'язки батьків та дітей. Майнові права та обов'язки батьків і дітей. Усиновлення. Опіка. Піклування. Патронат.	2	2	2		
10	15.	Т.10. Основи житлового права України. Поняття та принципи житлового права. Право громадян на житло: зміст і способи реалізації. Договір житлового найму.	2	2	2		
11.	16.	Т.11. Основи земельного права України. Поняття та принципи земельного права. Форми та суб'єкти права власності на землю. Права і обов'язки власників земельних ділянок і землекористувачів.	2				1

12.	17.	Т.12. Основи фінансового права України. Поняття та принципи фінансового права. Бюджетна система України. Система оподаткування. Відповідальність за порушення фінансового законодавства.	2				2
13.	18.	Т.13. Т.12. Основи екологічного права України. Поняття та принципи екологічного права. Екологічні права і обов'язки громадян. Використання природних ресурсів. Червона книга України.	2	2	2		
14.	19.	Т. 10. Основи трудового права України. 10.1. Загальні засади трудового права. Поняття і система трудового права України. Трудові правовідносини. Колективний договір. Порядок прийняття на роботу. Поняття і види переведень на іншу роботу. Загальні підстави для припинення трудових правовідносин. Трудовий договір: поняття, форма, зміст, види договору за строками. Контракт як особлива форма трудового договору. Розірвання трудового договору з ініціативи працівника. Розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу.	10	4	6	2	2
	20.	10.3. Робочий час та час відпочинку. Поняття робочого часу. Нормальна тривалість робочого часу. Скорочений та неповний робочий час. Надурочні роботи, ненормований робочий день, робота в нічну зміну. Поняття часу відпочинку та його види. Види відпусток. Порядок надання щорічної відпустки.					
	21.	10.3. Оплата праці. Гарантії та компенсації. Заробітна плата. Форми заробітної плати. Гарантійні виплати. Основні види доплат. Основні види компенсаційних виплат.					
	22.	10.4. Трудова дисципліна та матеріальна відповідальність працівників перед підприємством. Поняття трудової дисципліни. Методи забезпечення трудової дисципліни. Види дисциплінарних стягнень. Порядок їх застосування і зняття. Поняття матеріальної відповідальності та її види. Порядок покриття шкоди.					
	23.	Семінар №3. Захист права на працю. Порядок розгляду індивідуальних та колективних трудових спорів.	2	2		2	
15.	24.	Т.11. Основи адміністративного права України. 11.1. Сутність та ознаки адміністративних правовідносин. Суб'єкти адміністративних правовідносин. Поняття адміністративного права України. Основні джерела та система адміністративного права. Суб'єкти адміністративних правовідносин. Співвідношення переконання і примусу в державному управлінні.	4	2	2		2
	25.	11.2. Адміністративне правопорушення та адміністративна відповідальність. Порядок притягнення до адміністративної відповідальності. Адміністративне правопорушення. Склад адміністративного правопорушення. Адміністративна відповідальність. Види адміністративних стягнень та порядок їх застосування.					

12.	26.	Т. 12. Основи кримінального права України. Т.12.1.Поняття і система кримінального права України. Злочин: об'єкт та суб'єкт злочину. Поняття, характерні риси та принципи кримінального права. Загальна характеристика Кримінального Кодексу України. Злочин, його характерні ознаки. Види злочинів за характером і ступінню суспільної небезпечності. Склад злочину. Співучасть у злочині.	4	2	2		1
	27.	Т.12.2. Кримінальна відповідальність. Порядок притягнення до кримінальної відповідальності. Поняття, ознаки та підстави кримінальної відповідальності. Обставини, що виключають злочинність діяння. Покарання і його види. Обставини, що пом'якшують покарання. Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх.					
ВСЬОГО			54	26	28	10	18

Програма дисципліни «Основи правознавства» (Правознавство)

Розділ 1. ОСНОВИ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА

Тема1. Історичний розвиток держави і права України.

Виникнення та історичний розвиток держави і права. Теорії походження держави. Зв'язок історії держави та права із загальною історією суспільства. Основні етапи розвитку української державності. Найвизначніші пам'ятки правової культури України.

Тема 2. Основні поняття теорії держави і права.

Поняття й ознаки держави. Внутрішні і зовнішні функції держави. Форми держави. Форми політичного(державно-правового) режиму. Правова держава.

Поняття права. Ознаки права. Функції права. Джерела права та його форми.

Система права. Система законодавства. Поняття систематизації законодавства та його форми.

Поняття норми права. Структура норми права. Поняття гіпотези, диспозиції, санкції. Види норм права.

Правові відносини. Суб'єкти правовідносин. Правоздатність, дієздатність, деліктоздатність.

Тема 3. Основи правосвідомості та правової культури, правової поведінки та юридичної відповідальності.

Поняття і види правосвідомості та правової культури. Ознаки правосвідомості. Поняття, ознаки і види правомірної поведінки. Правопорушення: поняття та види. Склад правопорушення та його ознаки. Поняття і основні ознаки юридичної відповідальності. Мета і функції юридичної відповідальності. Підстави притягнення і звільнення від юридичної відповідальності.

Розділ 2. ОСНОВИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Тема 4. Основні засади конституційного ладу в Україні. Правове регулювання виборів та референдумів.

Поняття та основні принципи конституційного ладу України. Державний устрій. Територіальний устрій. Правовий статус мов в Україні. Державна символіка України.

Громадянство України, як один із інститутів конституційного права України. Поняття і види основних прав, свобод та обов'язків людини і громадянина.

Поняття і форми здійснення народного суверенітету. Виборче право і виборчі системи. Порядок проведення виборів. Референдум. Порядок проведення референдумів. Види референдумів.

Тема 5. Органи державної влади і місцевого самоврядування в Україні.

Конституційний статус Верховної Ради України та її повноваження. Правовий статус народного депутата України.

Конституційно - правовий статус Президента України. Порядок обрання його на посаду. Повноваження Президента України. Дострокове припинення повноважень Президента.

Кабінет Міністрів та інші органи виконавчої влади. Центральні органи виконавчої влади. Місцеві державні адміністрації.

Місьцеве самоврядування в Україні. Поняття, структура та повноваження місцевого самоврядування. Органи самоврядування та порядок їх формування.

Тема 6. Конституційні засади організації і здійснення правосуддя в Україні.

Конституційний статус судової влади в Україні. Поняття правосуддя. Принципи правосуддя.

Судова система України. Суди загальної юрисдикції. Місцеві суди. Апеляційні суди. Вищі спеціалізовані суди. Повноваження Верховного суду України. Конституційний статус суддів.

Конституційний Суд України. Завдання та повноваження Конституційного Суду. Порядок формування Конституційного Суду. Суб'єкти звернення до Конституційного Суду України.

Тема 7. Конституційні засади діяльності правоохоронних та правозахисних органів України.

Поняття і система правоохоронних органів України. Поняття, система і завдання органів Прокуратури України. Поняття та система органів внутрішніх справ. Основні завдання і функції міліції.

Правозахисні органи України. Уповноважений Верховної Ради з прав людини. Органи юстиції України. Нотаріат в Україні. Адвокатура в Україні.

Розділ 3. ОСНОВНІ ГАЛУЗІ ПРАВА УКРАЇНИ

Тема 8. Основи цивільного права України.

Поняття, принципи цивільного права України. Підстави виникнення цивільних прав та обов'язків. Учасники цивільних правовідносин.

Людини як учасник цивільних правовідносин. Цивільна правоздатність. Цивільна дієздатність. Опіка та піклування.

Юридичні особи. Ознаки юридичної особи. Види юридичних осіб.

Право на захист цивільно-правових відносин. Позовна давність.

Правочин. Поняття, види та форми правочинів. Недійсність правочинів. Правові наслідки визнання правочину недійсним.

Представництво. Поняття, підстави виникнення, види представництва. Довіреність. Вимоги, які закон пред'являє до довіреності.

Право власності. Форми власності. Суб'єкти права власності в Україні. Захист права власності. Віндикаційний позов. Негаторний позов. Позов про визнання права власності. Інші способи захисту права власності.

Зобов'язання. Поняття, види зобов'язань. Підстави виникнення і припинення зобов'язань. Договір як основна підстава виникнення зобов'язання. Види договорів. Підстави та порядок укладення, виконання, зміни та припинення договору. Способи забезпечення виконання зобов'язань. Неустойка. Завдаток. Застава. Порука. Гарантія. Утримання.

Спадкове право. Поняття спадкування. Спадкування за законом. Спадкування за заповітом. Право на обов'язкову частку у спадщині. Порядок прийняття спадку.

Тема 9. Основи сімейного права України.

Загальні засади сімейного права. Поняття та принципи сімейного права України. Сім'я за сімейним законодавством. Порядок укладення та припинення шлюбу.

Взаємні права та обов'язки подружжя та інших членів сім'ї. Особисті права та обов'язки подружжя. Майнові права та обов'язки подружжя.

Особисті немайнові права та обов'язки батьків і дітей. Майнові права та обов'язки батьків і дітей. Позбавлення батьківських прав. Аліментні зобов'язання.

Усиновлення. Опіка. Піклування. Патронат.

Тема 10. Основи житлового права України.

Загальна характеристика житлового права.

Право громадян на житло: зміст і способи реалізації.

Договір житлового найму.

Тема 11. Основи земельного права України.

Загальна характеристика земельного права.

Види земель в Україні. Форми та суб'єкти права власності на землю.

Способи набуття та припинення права власності на землю.

Користування землею: поняття, суб'єкти, види.

Права і обов'язки власників земельних ділянок і землекористувачів.

Тема 12. Основи фінансового права України.

Загальна характеристика фінансового права.

Бюджетна система України.

Система оподаткування. Платники податків, їхні права та обов'язки. Види податків та зборів.

Відповідальність за порушення податкового законодавства.

Тема 13. Екологічне право України.

Загальна характеристика екологічного права.

Екологічні права і обов'язки громадян.

Використання природних ресурсів. Права і обов'язки власників природних ресурсів та природокористувачів.

Червона книга України.

Тема 10. Основи трудового права України.

Поняття і система трудового права України. Трудові правовідносини. Колективний договір. Порядок прийняття на роботу. Поняття і види переведень на іншу роботу. Загальні підстави для припинення трудових правовідносин.

Трудовий договір: поняття, форма, зміст, види договору за строками. Контракт як особлива форма трудового договору. Розірвання трудового з ініціативи працівника. Розірвання трудового договору з ініціативи власника або уповноваженого ним органу.

Робочий час. Поняття робочого часу. Нормальна тривалість робочого часу. Скорочений та неповний робочий час. Надурочні роботи. Ненормований робочий день. Робота в нічну зміну.

Час відпочинку. Поняття часу відпочинку та його види. Види відпусток. Порядок надання щорічної відпустки.

Оплата праці. Поняття заробітної плати. Форми заробітної плати. Гарантії і компенсації. Гарантійні виплати. Основні види доплат. Основні види компенсаційних виплат.

Трудова дисципліна. Поняття трудової дисципліни. Методи забезпечення трудової дисципліни. Порядок притягнення до дисциплінарної відповідальності.

Види дисциплінарних стягнень. Порядок їх застосування і зняття. Матеріальна відповідальність. Поняття та види матеріальної відповідальності сторін трудових правовідносин. Порядок притягнення до матеріальної відповідальності. Індивідуальні та колективні трудові спори.

Тема 11. Основи адміністративного права України.

Сутність та ознаки адміністративних правовідносин. Поняття адміністративного права України. Основні джерела та система адміністративного права. Співвідношення переконання і примусу в державному управлінні. Адміністративний примус. Суб'єкти адміністративних правовідносин.

Адміністративне правопорушення. Склад адміністративного правопорушення. Адміністративна відповідальність. Види адміністративних стягнень та порядок їх застосування.

Тема 12. Основи кримінального права України.

Поняття і система кримінального права України. Загальна характеристика Кримінального Кодексу України.

Злочин: об'єкт та суб'єкт злочину. Характерні ознаки злочину. Види злочинів за характером і ступінню суспільної небезпечності. Склад злочину. Співучасть у злочині.

Кримінальна відповідальність. Поняття, ознаки та підстави кримінальної відповідальності. Обставини, що виключають злочинність діяння.

Порядок притягнення до кримінальної відповідальності. Види кримінальних покарань. Обставини, які пом'якшують покарання. Обставини, що обтяжують покарання.

Особливості кримінальної відповідальності неповнолітніх.

ПРИМІРНИЙ ПЕРЕЛІК СЕМІНАРІВ

- 1. Семінар № 1.** Права, свободи та обов'язки людини і громадянина. Проблема захисту прав людини в Україні.
- 2. Семінар № 2.** Реалізація та захист цивільних прав відповідно до законодавства України.
- 3. Семінар №3.** Захист права на працю. Порядок розгляду індивідуальних та колективних трудових спорів.

Особливості організації навчального процесу при викладанні курсу

Особливостями організації навчально-виховного процесу при вивченні курсу «Основи правознавства» (Правознавство) є насамперед висока активність кожного студента й обов'язкове використання у навчальному процесі:

- системного та аналітичного підходу до загальнотеоретичних положень, а також правових актів та окремих правових норм, історичних і сучасних суспільних та державно-правових явищ, правових ситуацій;
- традиційних та активних й інтерактивних методів, зокрема: тестування, дискусій, проектної діяльності в індивідуально-груповій формі;
- форм позаурочної діяльності: екскурсій, зустрічей, проведення соціологічних досліджень тощо.

Означені методи покликані забезпечувати не тільки оволодіння програмним матеріалом, а й сприяти формуванню у студентів навичок оперативно і чітко формулювати та обґрунтовувати власні думки з посиланням на відповідні норми права, давати належну правову оцінку конкретних вчинків, вміння орієнтуватися у правових актах та користуватися ними, використовувати набуті знання у практичному житті.

ОЦІНКА НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ

Об'єктом оцінювання в даному курсі є правові знання, а також загальна компетентність студента, вміння вести пошук і аналізувати правову інформацію та конкретні життєві ситуації, уміння чітко сформулювати та обґрунтувати власну думку, участь у дискусіях, комунікативні здібності та володіння практичними навичками, емоційно-ціннісне ставлення до державно-правових реалій.

Загальними завданнями оцінювання є: визначення рівня навчальних досягнень студентів; стимулювання мотивації студентів до отримання знань; визначення рівня здібностей студентів; визначення потреби студентів у додатковому навчанні; виставлення оцінки (в балах).

Оцінювання процесу та результатів вивчення основ правознавства вимагає розробки та дотримання викладачем чітких, ясних і відомих студентам критеріїв, відповідно до яких виставляється оцінка і використання при цьому таких методів, як: усне опитування, тестування, оцінка виконання творчих завдань, рефератів та розв'язання правових ситуацій, оцінювання "участі в діяльності", самооцінювання, взаємооцінювання.

Орієнтовні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

<i>Рівні навчальних досягнень студентів</i>	<i>Бали</i>	<i>Критерії оцінювання</i>
1. Початковий	1	Студент має уявлення з визначеної проблеми, за допомогою викладача може розпізнати окремі поняття, що стосуються програмного матеріалу.
	2	Студент намагається відтворити окремі поняття, за допомогою викладача або з використанням підручника (лекційного матеріалу) володіє елементарними знаннями за програмою; обирає правильний варіант відповіді з двох запропонованих (на рівні „так – ні”).
	3	Студент відтворює окремі поняття; називає окремі державно – правові реалії; за допомогою підручника (лекційного матеріалу) фрагментарно визначає їхні ознаки.
2. Середній	4	Студент з використанням підручника (лекційного матеріалу) дає визначення окремих понять, називає та неповно характеризує ознаки державно – правових реалій.
	5	Студент самостійно дає визначення окремих понять, називає та неповно характеризує ознаки державно – правових реалій; з використанням підручника (лекційного матеріалу) відтворює навчальний матеріал.
	6	Студент самостійно, але неповно відтворює навчальний матеріал; за допомогою викладача аналізує державно – правові реалії; наводить приклади; намагається робити окремі висновки.
3. Достатній	7	Студент самостійно і послідовно відтворює навчальний матеріал; розкриває суть понять; формулює неповні висновки.
	8	Студент відповідає на поставлені запитання; дає порівняльну характеристику державно – правових реалій; намагається виявляти причинно – наслідкові зв'язки; з допомогою викладача розв'язує типові правові ситуації.
	9	Студент вільно відповідає на поставлені запитання; самостійно розв'язує типові правові ситуації; чітко формулює висновки.
	10	Студент обгрунтовано відповідає на запитання, передбачені навчальною програмою; самостійно аналізує і розкриває суть державно – правових реалій, узагальнює, систематизує, виявляє причинно – наслідкові зв'язки; робить логічно побудовані та обгрунтовані висновки; розв'язує правові казуси.
	11	Студент логічно, усвідомлено оперує навчальним матеріалом у межах навчальної програми; самостійно

аналізує і розкриває ознаки і функції державно – правових реалій; встановлює і обґрунтовує причинно – наслідкові зв'язки; самостійно користується правовими актами; робить логічно побудовані та обґрунтовані висновки.

- 12 Студент виявляє міцні та глибокі знання за програмою, може вести дискусію з конкретного питання з використанням положень правових актів, виявляє особисту позицію щодо правових ситуацій, вміє їх розв'язувати, самостійно користується різними джерелами інформації; робить логічно побудовані та аргументовані висновки з посиланням на правові акти та інші джерела.

ЛІТЕРАТУРА

Нормативно – правові акти:

- Конституція України від 28 червня 1996р.// Відомості Верховної Ради України. – 1996. - № 30.
- Закон України «Про внесення змін до Конституції України» від 8 грудня 2004 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2004.
- Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 р. //Відомості Верховної Ради Української РСР – 1971. – Додаток до № 50.
- Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 р. // Відомості Верховної Ради Української РСР. – Додаток до № 51.
- Закон України « Про всеукраїнський та місцеві референдуми» від 3 липня 1991 р.// відомості Верховної Ради України . – 1991.
- Закон України « Про Президента України» від 5 липня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України . – 1991. -№ 33.
- Закон України « Про колективні договори і угоди» від 1 липня 1993 р. // Відомості Верховної Ради України.1993. - № 36.
- Закон України « Про Конституційний Суд України» від 16 жовтня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України . – 1996. - № 49.
- Закон України « Про Уповноваженого Верховної Ради з прав людини» від 22 грудня 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. - № 20.
- Закон України « Про вирішення колективних трудових спорів (конфліктів)» від 3 березня 1998 р. // відомості Верховної Ради України. – 1998. - № 34.
- Закон України « Про громадянство України» від 18 січня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. - № 4.
- Кримінальний Кодекс України від 5 квітня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України . – 2001. - № 25-26.
- Сімейний Кодекс України від 10 січня 2002 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. - № 21-22.

Цивільний Кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. -2003. - № 40-44.

Основна:

- Кириченко В.М. Правознавство: Курс лекцій. –Запоріжжя: ЗНТУ, 2006.
- Кириченко В.М. Правознавство: Модульний курс. – К.: Центр учбової літератури, 2007.
- Основи правознавства України: навчальний посібник. За редакцією С.В.Ківалова, П.П. Музиченка, А.Ф. Крижанівського. – Х.:Одісей, 2004.
- Основи правознавства: Навчальний посібник / За заг. ред. П.І.Гнатенко. – К.: Юридична книга, 2004.
- Основи правознавства: Навчальний посібник / Під заг.ред. В.П.Пастухова. – К.: Алерта, 2005.
- Основи конституційного права України: Підручник. /за ред. В.В.Копейчикова. –К.: Юрінком Інтер, 2000.

Додаткова:

- Беленчук І.А. Адміністративне право України: навчальний посібник. – К.; А.С.К., 2004.
- Болотіна Н.Б. Трудове право України: Підручник. – Вікар, 2003.
- Конституційне право України. / За ред.. В.Я.Тація, В.Ф.Погорілка. – 3-є вид.: - К.: наукова думка, 2002.
- Кримінальне право України: Загальна та Особлива частина: Навчальний посібник. / В.О.Кузнецов, М.П.Стрельбицький, В.К.Гіжевський. –К.: Істина, 2005.
- Сімейне право України: Підручник . / За заг. ред В.І.Борисової та І.В.Жилінкової.- К.: Юрінком Інтер, 2004.
- Цивільне право України: Навчальний посібник . / За ред. Р.О.Стефанчука. – К.: Прецедент, 2004.

